

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/185/2021
Identifikačné číslo spisu: 3116206626
Dátum vydania rozhodnutia: 31.01.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:3116206626.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne I. Q., bývajúcej v P. P., A. Y. č. XXXX/XX, zastúpenej občianskym združením OPOS, so sídlom v Trenčianskej Teplej, A. Hlinku 1084/24A, proti žalovanej Poštovej banke, a. s., so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie č. 4, IČO: 31 340 890, zastúpenej spoločnosťou AK Antol, s.r.o., so sídlom v Pezinku, Kupeckého č. 2542/72, IČO: 47 257 024, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Pavol Antol, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 14C/79/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 19. decembra 2019 sp. zn. 17Co/3/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 19. decembra 2019 sp. zn. 17Co/3/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 25. júna 2018 č. k. 14C/79/2016-194 konanie v časti o určenie, že bližšie označená úverová zmluva uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovanou je neplatná a o určenie, že úver žalovanou poskytnutý žalobkyni je bezúročný a bez poplatkov zastavil (výrok I.), vo zvyšku žalobu zamietol (výrok II.) a žalovanej priznal náhradu trov konania v celom rozsahu (výrok III.).

2. Na odvolanie žalobkyne voči výroku II. prvostupňového rozsudku Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 19. decembra 2019 sp. zn. 17Co/3/2019 prvostupňový rozsudok potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu odvolacích trov.

2.1. Odvolací súd v podstatnom uviedol, že zamietnutie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia odôvodňovalo premlčanie tohto práva, namiatané žalovaným v konaní pred súdom prvej inštancie. Po odcitovaní ustanovenia § 107 ods. 1 a 2 OZ v tejto súvislosti uviedol, «[v]edomosť o obsahu zmluvy je potrebné viazať k okamžiku podpisu zmluvy. Podpis predstavuje prejav súhlasu s písomným právnym úkonom. Ako prejav súhlasu teda logicky zahŕňa aj prejav znalosti obsahu ... Vedomosť o tom, že absencia zákonom stanovených náležitostí úverovej zmluvy má za následok, že poskytnutý úver je bezúročný a bez poplatkov, resp. že iné okolnosti zmluvy majú za následok, že úverová zmluva je

neplatná, nie je pre posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby podľa § 107 OZ významná, pretože sa jedná o vedomosť o obsahu práva. Vedomosť o obsahu práva je ovládaná zásadou „Neznalosť práva neospravedlňuje“ ... Je potrebné uzavrieť, že otázku znalosti práva nemožno podrobiť skúmaniu z hľadiska skutočnej vedomosti, ale je zodpovedaná nevyvratiteľnou právnou domnienkou, že znalosť práva je u každého daná ... vedomosť dlžníka o bezdôvodnom obohatení spočívajúcom v platbách na úroky a poplatky úveru, ktorý bol bezúročný a bez poplatkov v dôsledku sankcie zakotvenej v právnej úprave spotrebiteľských úverov, vzniká v zásade v okamihu platby dlžníka nad rámec poskytnutej istiny ... Vychádzajúc v posudzovanom prípade z nespornej skutočnosti, že posledná platba na úver bola vykonaná dňa 19.04.2013, je zrejmé, že dvojročná subjektívna premlčacia doba podľa ust. § 107 ods. 1 OZ ku dňu podania žaloby 19.04.2016 uplynula.»

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a žalovanú zaviazal na náhradu dovolacích trov.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP v podstatnom namietala, že prvostupňový súd neoboznámil strany sporu o sporných a nesporných skutočnostiach a o predbežnom právnom posúdení veci (§ 181 ods. 2 CSP). Odvolaciemu súdu vytýkala, že nenariadil pojednávanie za účasti sporových strán (§ 385 ods. 1 CSP) a že inak vecne posúdil danú vec (nosný dôvod prvostupňového súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie neakceptoval a potvrdil ho z dôvodu premlčania sporného nároku), preto mal zrušiť prvostupňový rozsudok a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu tiež vyčítala, že žalobkyňu ako slabšiu stranu v spore vyzval na vyjadrenie k ním citovaným ustanoveniam OZ, ktoré mienil použiť.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (v ďalšom texte uvádzala aj § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, pozn.) žalobkyňa vytýkala odvolaciemu súdu, že (i) sa nezaoberala otázkou bezúročnosti a bezpoplatkovosti a (ii) nesprávne vyhodnotil plynutie premlčacej lehoty. Uviedla, že žiadne dovolacie rozhodnutie, ani Ústavného súdu SR sa doteraz v tejto súvislosti [bod 3.2.(ii)] nezoberalo výkladom § 107 ods. 1 a 2 OZ.

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je v časti prípustné i dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7.2. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na

nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8. Žalobkyňa v súvislosti s namietanými vadami podľa § 420 písm. f/ CSP najskôr poukázala na skutočnosť, že prvostupňový súd neoboznámil strany sporu o sporných a nesporných skutočnostiach a o predbežnom právnom posúdení veci [§ 181 ods. 2 CSP (bod 3.1.)].

8.1. Podľa § 181 ods. 2 CSP po úkonoch podľa odseku 1 súd určí, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná a uvedie tiež svoje predbežné právne posúdenie vecí, čo neplatí, ak tak už postupoval pri predbežnom prejednaní sporu.

8.2. Najvyšší súd z obsahu súdneho spisu zistil, že na pojednávaní konanom dňa 4. októbra 2017 prvostupňový súd (zákoná sudkyňa) oboznámil strany sporu s jeho predbežným právnym názorom (č.l. 59 spisu), hoci tak urobil iba vo vzťahu k potvrdeniu toho, že sa jedná o spotrebiteľský spor.

8.3. Najvyšší súd už uviedol, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je jeho cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré sú nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (7Cdo/111/2020, 1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020). V uznesení sp. zn. 4Cdo/167/2012 z 28. mája 2013 najvyšší súd uviedol, že striktné nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 OSP zo strany súdu (spočívajúce v neuvedení, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné a ktoré zostali sporné) možno hodnotiť len ako tzv. inú vadu konania, ktorá sama osebe nezakladá zmatnosť rozhodnutia a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ OSP (teraz § 420 písm. f/ CSP). Z judikatúry ÚS SR (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa ustanovenia § 118 ods. 2 OSP (predchádzajúca procesná úprava), vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci. Podobne ústavný súd vo veci sp. zn. II. ÚS 366/2018 odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, keď ani v ďalej uvedenom právnom závere Krajského súdu v Prešove nezistil porušenie namietaných práv. „Je pravdou, že prvoinštančný súd nepostupoval podľa § 181 ods. 2 CSP. Prvoinštančný súd neuviedol stranám sporu počas konania ... ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré súd považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nevykoná a taktiež neuviedol svoje predbežné právne posúdenie vecí. Opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP vydaním rozhodnutia vo veci samej sa konvaliduje. V rozhodnutí o veci samej prvoinštančný súd svoje názory oznámil a tým zhojil tento procesný nedostatok a prípadné odňatie práva na spravodlivý súdny proces stranám sporu. Preto tento dôvod odvolací súd nepovažuje za dôvod, pre ktorý by bolo potrebné napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie" (rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 17Co/7/2017 z 23. januára 2018).

8.4. Vyššie uvedené závery o nedôvodnosti tejto námietky vo vzťahu k vadám uvedeným v rámci dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP platia o to viac, že uvedenú okolnosť žalobkyňa nenamietala v rámci podaného odvolania (princíp subsidiarity), ktorú skutočnosť zistil najvyšší súd z obsahu podaného odvolania (č. l. 199 a nasl. spisu).

9. Žalobkyňa v súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP ďalej odvolaciemu súdu vytýkala, že nenariadil pojednávanie za účasti sporových strán (§ 385 ods. 1 CSP) a že inak vecne posúdil danú vec

(nosný dôvod prvostupňového súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie neakceptoval a potvrdil ho z dôvodu premlčania sporného nároku), preto mal zrušiť prvostupňový rozsudok a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu tiež vyčítala, že žalobkyňa ako slabšiu stranu v spore vyzval na vyjadrenie k ním citovaným ustanoveniam OZ, ktoré mienil použiť (bod 3.1.). Podľa názoru najvyššieho súdu ani tieto námietky žalobkyne neobstoja.

9.1. Podľa § 385 ods. 1 CSP, na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

9.2. Či je v konkrétnom prípade nevyhnutné zopakovať alebo doplniť dokazovanie je vecou úvahy odvolacieho súdu a nie strán sporu. Keďže v danom prípade odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie náležitým spôsobom zistil skutkový stav veci, a preto nebolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie a nariadenie pojednávania v danej veci nevyžadoval dôležitý verejný záujem (existencia dôležitého verejného záujmu je dôvodom na nariadenie pojednávania len vtedy, ak by otázky, ktoré sú predmetom konania, mohli mať širší spoločenský dopad a ak by ochrana práv a právom chránených záujmov sporových strán mohla byť významná i pre iné subjekty, o ktorý prípad v preskúmvanej veci nešlo), rozhodnutie odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania bolo postupom, ktorý bol v súlade so zákonom (§ 385 ods. 1 CSP). Vzhľadom na to nebolo povinnosťou odvolacieho súdu nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie.

9.3. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že odvolací súd inak právne posúdil danú vec (nosný dôvod prvostupňového súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie neakceptoval a prvostupňový rozsudok potvrdil z dôvodu premlčania sporného nároku, pozn.) najvyšší súd uvádza, že odvolací súd tak urobil procesne konformným spôsobom, keď najskôr v zmysle ustanovenia § 382 CSP oboznámil sporové strany, že v danej veci v súvislosti s možným premlčaním sporného nároku prichádza do úvahy použitie § 100 ods. 1 a 2 a § 107 ods. 1 a 2 OZ a vyzval ich vyjadrenie v lehote 10 dní (č.l. 204 - 208 spisu). Sporové strany možnosť vyjadriť sa aj využili (č.l. 209 - 222 spisu). Na základe uvedeného je zrejmé, že sa nejedná o prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu, pretože ten postupoval správne v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia CSP.

10. Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa neopodstatnene namietala, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplýva.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ (resp. a/) CSP

11. Podľa § 421 ods.1 písm. a/ a b/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) resp. je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

11.1. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

11.2. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

12. Žalobkyňa v podanom dovolaní namietala (aj) nesprávne právne posúdenie otázky začiatku plynutia dvojnásobnej subjektívnej premlčacej doby [bod 3.2.(ii)]. Najvyšší súd zistil, že k nastolenej otázke sa neskôr - po podaní dovolania žalobkyňou - vyjadril najvyšší súd v uznesení z 28. septembra 2021 sp. zn. 5Cdo/29/2021, ktoré rozhodnutie tým, že bolo zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR (R 14/2022), predstavuje aj ustálenú prax dovolacieho súdu. Právna veta tohto judikátu znie: „Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného

plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve". V tomto rozhodnutí boli v súvislosti s nastolenou problematikou akcentované aktuálne názory ústavného súdu, ale tiež Súdneho dvora EÚ. V neposlednom rade najvyšší súd zároveň dodáva, že na riešení tejto otázky (začiatok plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby) odvolací súd založil svoje rozhodnutie (pozri bod 2.1.). V tejto časti podaného dovolania boli preto splnené podmienky jeho prípustnosti a vzhľadom na nižšie uvedené bolo treba považovať toto dovolanie aj za dôvodné.

12.1. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/29/2021, týkajúcom sa podobnej skutkovej a právnej problematiky najvyšší súd najskôr poukázal na dovolacie rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/169/2017 a 8Cdo/163/2018, ktoré obe boli neskôr zrušené ústavným súdom (III. ÚS 43/2020 a I. ÚS 51/2020). V tejto súvislosti akcentoval názor ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 51/2020, že „[n]emožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo". Ústavný súd v danej veci ďalej konštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 «nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje"), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a sice, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.»

12.2. V citovanom rozhodnutí (5Cdo/29/2021) najvyšší súd v podstatnom uviedol, že „[z]a skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ - dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti) ... Otázkou nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom ... Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu". Najvyšší súd v danej veci uzavrel, že „podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť

o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti ... je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr".

12.3. Uvedené závery dovolacieho súdu boli plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profí Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19). „Podstatou prvej položenej prejudiciálnej otázky bolo určiť, či sa má zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm zaplatených neoprávnene na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu“. Súdny dvor v tejto súvislosti vyslovil názor, že „zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“

13. V zhode s vyššie uvedenými závermi vyslovenými v uznesení z 28. septembra 2021 sp. zn. 5Cdo/29/2021 (ďalej napr. aj 7Cdo/181/2020) dovolací súd uvádza, že (aj) v prejednávacom spore bude potrebné individualizovať, kedy žalobkyňa nadobudla vedomosť o tom, že došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia a kto sa na jej úkor bezdôvodne obohatil. Žalobkyňa v priebehu súdneho konania tvrdila, že sa o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovanej dozvedela až 30. marca 2016, kedy jej bola doručená žaloba zo Stáleho rozhodcovského súdu so všetkými listinami preukazujúcimi presné platby. Vychádzať preto treba z reálneho momentu, kedy sa žalobkyňa dozvedela o tom, že sa žalovaná na jej úkor bezdôvodne obohatila. Z uvedených dôvodov nemožno v okolnostiach posudzovanej veci považovať za správny názor odvolacieho súdu, že „[v]edomosť o obsahu zmluvy je potrebné viazať k okamžiku podpisu zmluvy ... vedomosť dlžníka o bezdôvodnom obohatení spočívajúcom v platbách na úroky a poplatky úveru, ktorý bol bezúročný a bez poplatkov v dôsledku sankcie zakotvenej v právnej úprave spotrebiteľských úverov, vzniká v zásade v okamihu platby dlžníka nad rámec poskytnutej istiny ... Vychádzajúc v posudzovanom prípade z nespornej skutočnosti, že posledná platba na úver bola vykonaná dňa 19.04.2013, je zrejmé, že dvojročná subjektívna premlčacia doba podľa ust. § 107 ods. 1 OZ ku dňu podania žaloby 19.04.2016 uplynula.“ (bod 2.1.).

14. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Keďže dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu bolo zrušené z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia otázky začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby [bod 3.2.(ii)], nepovažoval dovolací súd za potrebné vyporiadať sa s ostatnými dôvodmi namietanými žalobkyňou v súvislosti s neprávym právnym posúdením veci [bod 3.2.(i)].

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.